

Kunnallisten vaikuttamistoimielinten lausuntojen käsittely Eloisassa sekä vaikuttamistoimielinten aloiteoikeuteen liittyvä tarkastelu

1. Tausta ja tavoite

Olemme tunnistaneet tarpeen selkeyttää menettelyä, jolla kunnallisten vaikuttamistoimielinten eli kuntien vanhus- ja vammaisneuvostojen sekä nuorisovaltuustojen Eloisalle osoittamat kannanotot ja lausunnot vastaanotetaan, käsitellään ja tarvittaessa liitetään osaksi valmistelua ja päätöksentekoa.

Tavoitteena on vahvistaa kuntien ja hyvinvointialueen vaikuttamistoimielinten välistä johdonmukaista ja vaikuttavaa yhteistyötä. Samalla varmistetaan, että asian taustat ja keskeiset faktat selvitetään riittävästi ja että vaikuttamistoimielinten asiantuntemusta hyödynnetään palvelujen kehittämisessä ja toteutuksessa.

Samassa yhteydessä on keskusteltu myös hyvinvointialueen vanhus- ja vammaisneuvostojen toiveesta saada suora aloiteoikeus aluevaltuuston kokouksissa. Tässä kirjeessä kuvataan ne näkökulmat, jotka on tarkoituksenmukaista ottaa huomioon toivetta arvioitaessa ja jatkovalmistelussa.

2. Lausuntojen käsittely ja jatkotoimet

Kun kunnallinen vaikuttamistoimielin antaa Eloisalle lausunnon tai kannanoton, joka koskee hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevia palveluja tai Eloisan toimintaa, asian käsittelyä ja mahdollisia jatkotoimia on tarkoituksenmukaista tarkastella yhtenä kokonaisuutena.

Lausunto vastaanotetaan ja kirjataan Eloisan käytäntöjen mukaisesti. Sen jälkeen se ohjataan ensisijaisesti käsiteltäväksi Eloisan vastaavaan vaikuttamistoimielimeen, eli vanhus- tai vammaisneuvostoon tai nuorisovaltuustoon. Näin hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimellä on mahdollisuus perehtyä lausuntoon, keskustella siitä ja muodostaa oma näkemyksensä.

Käsittelyssä voidaan hyödyntää kokouksissa läsnä olevien johtavien viranhaltijoiden asiantuntemusta esimerkiksi palveluihin, lainsäädäntöön ja toiminnan reunaehtoihin liittyvien taustojen täsmentämiseksi. Tämän perusteella vaikuttamistoimielin voi esimerkiksi:

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

- yhtyä kunnallisen vaikuttamistoimielimen esittämiin huomioihin
- täydentää tai täsmentää niitä
- tuoda esiin muita hyvinvointialueen kokonaisuuteen liittyviä perusteltuja näkökulmia

Käsittelyn jälkeen voidaan tapauskohtaisesti päätyä myös suoriin ja käytännöllisiin ratkaisuihin ongelmien selvittämiseksi, koska hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimillä on suora keskusteluyhteys Eloisan johtaviin viranhaltijoihin.

Tällaisia ratkaisuja voivat olla esimerkiksi toimintatapojen täsmentäminen, palveluprosessien kehittäminen tai valmistelun täydentäminen. Tällöin ratkaisu voi löytyä viranhaltijajohdon ja hallinnon yhteistyönä ilman, että asiaa on tarpeen viedä varsinaiseen poliittiseen päätöksentekoon.

Tavoitteena on, että asiat voidaan käsitellä sujuvasti ja että ratkaisuja löydetään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

3. Vaikuttamistoimielinten aloiteoikeuteen liittyvät näkökulmat

Vanhus- ja vammaisneuvostojen esittämää toivetta suorasta aloiteoikeudesta aluevaltuuston kokouksissa on tarkoituksenmukaista tarkastella osana laajempaa vaikuttamisen keinojen kokonaisuutta.

Tarkastelun lähtökohtana on, ettei kunnallisten ja hyvinvointialueen vaikuttamistoimielinten oikeutta ottaa kantaa ja tuoda esiin näkemyksiään hyvinvointialueen toimintaan liittyvissä asioissa ole tarkoitus rajoittaa. Kyse on siitä, millaiset vaikuttamisen keinot ovat eri tilanteissa tarkoituksenmukaisimpia ja vaikuttavimpia.

Eloisassa nuorisovaltuustolle on aiemmin myönnetty suora aloiteoikeus aluevaltuuston kokouksissa. Ratkaisua arvioitaessa on otettu huomioon nuorisovaltuuston erityinen asema.

Kaikilla nuorisovaltuuston jäsenillä ei ole aluevaaleissa äänioikeutta eikä siten samanlaisia mahdollisuuksia vaikuttaa edustuksellisen demokratian keinoin kuin muilla väestöryhmillä. Tämä on ollut keskeinen peruste nuorisovaltuuston aloiteoikeudelle.

Vanhus- ja vammaisneuvostojen käsittelemät asiat liittyvät usein palvelujen toimivuuteen, toimeenpanoon ja kehittämiseen. Tällaisissa asioissa vaikuttaminen valmisteluvaiheessa, vuoropuhelu viranhaltijajohdon kanssa tai muut vaikuttamiskeinot voivat usein olla tehokkaampi ja tarkoituksenmukaisempi tapa edistää muutoksia kuin asian vieminen aluevaltuuston käsiteltäväksi aloitteena. Vaikuttamistoimielimen edustajalla on lisäksi hyvinvointialueen asukkaana mahdollisuus tehdä hyvinvointialuealoite.

4. Vaikuttamisen kokonaisuus ja jatkovalmistelu

Vaikuttamistoimielinten roolia voidaan tukea erityisesti seuraavilla keinoilla:

- säännöllinen ja suora vuoropuhelu viranhaltijajohdon kanssa
- selkeä kytkeä valmisteluun ja palvelujen kehittämiseen esimerkiksi Howspace-työskentelyn, kyselyjen ja valmisteluvaiheen esittelyjen kautta
- selkeät, yhdessä sovitut menettelytavat lausuntojen ja kannanottojen käsittelyssä
- oikeus tehdä hyvinvointialuealoitteita

Tämä muistio on yhteenveto kokouksessa käsitellystä esityksestä.